



Tijdschrift

VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

VOL. XVIII (maart 1968) N° 3

Tijdschrift: MOORS E., Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

Bijdrage: Beschermend lid : minimum 200 fr. te storten aan
Lid : 150 fr.

LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, Brussel 15 of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

Nederlandse leden: briefwisseling aan MOORS, E.,
Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

DE PENNINGEN VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

Het leven van een vereniging kan men aflezen uit de boeken van sekretaris en penningmeester, in zo ver die werden bijgehouden en soms na jaren nog bestaan of zijn terug te vinden, voor ons Genootschap echter bestaan er tastbare bewijzen, namelijk de penningen welke voor een of andere bijzondere gelegenheid werden geslagen en deze wil ik dan hier voor U beschrijven in zo ver ik over voldoende juiste gegevens beschik.

1) Penning ter gelengeheid van een numismatische tentoonstelling geslagen, door de afdeling: Zuid-West-Vlaanderen in 1957.

— *Metaal:* brons, doormeter 50 mm, gewicht : 55 gram, maker : Fibru-Fisch, Brussel.

— *Voorzijde:* Hoofd van koning Boudewijn naar links ziende omgeven door volgende tekst : Boudewijn koning der belgen, op de afsnede der hals : C. Van Dionant.

— *Keerzijde*: Een cirkel omgeven door een tak van eikenloof links en lauriertak rechts, in de cirkel: Numismatische tentoonstelling Kortrijk 5 & 6. 10. 1957.

Het *slag aantal* is 25 exemplaren in verguld brons, één in gepatineerd brons en één in gepatineerd brons verzilverd.

Van deze penning bestaan géén proefslagen in andere materialen noch op dubbel zwaartevoet.

2) Penning geslagen bij het houden van een numismatische tentoonstelling te Brugge, door de afdeling aldaar gevestigd in 1958.

— *Metaal*: gepatineerd brons, doormeter: 50 mm., gewicht: 58 gram, maker: Fibru-Fisch, Brussel, het *aantal geslagen* exemplaren bedraagt 35 stuks.

— *Voorzijde*: Lauwertakken omgeven een cirkel, waarin een staande klauwende leeuw naar links, bovenaan tussen de twee takken een vijfpuntige ster.

— *Keerzijde*: Twee looftakken verheffen een cirkel waarin volgende tekst: Munt- en Penningtentoonstelling Brugge April 1958.

Ook van deze penning zijn géén proefslagen noch op een ander gewicht geslagen.

3) Penning geslagen ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van het Genootschap.

— *Metaal*: 900/1000 zilver, 39 mm. doormeter, gewicht: 25 gram, maker: Établ. Mauquoy-Tramaux & Cie, Bergerhout.

— *Voorzijde*: Het wapenschild van Antwerpen omgeven door rozentakken met daarin zes rozen, gehouden door twee schild-dragers, bovenaan « Antwerpen » tussen het woord Antwerpen en het schild een kroon.

— *Keerzijde*: 10^e Anniversaire 1950-1960 Président Willy Herssens Voorzitter 10 Jarig Bestaan 1950-1960, deze tekst is omsloten door volgende: Alliance Numismatique Européenne. Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde.

Het *slag aantal* is 100 exemplaren, gemaakt in zilver, 3 in zilver, maar verguld, werden overhandigd aan De Heren: W. Herssens, R. Demartelaere en Mevrouw M. Vandenbrande.

Of er proefslagen in ander metaal of van andere zwaarte zijn is mij niet bekend.

4) Penning aangemaakt ter gelegenheid van het 15 jarig bestaan van het Genootschap.

— *Metaal*: Zilver 900/1000, doormeter: 30 mm, gewicht: 22 gram, maker: Fonson, Brussel.

— *Voorzijde*: Moderne voorstelling van Sint Michiel de duivel bestrijdend, links en rechts gebouwen.

— *Keerzijde*: 15^e Anniversaire 1950-1965 President D'Honneur Rév. Abbé Eerw. Heer J. DE POTTER Erevoorzitter 15 Jarig Bestaan 1950-1965. Deze tekst is omsloten door volgende: Allian-

ce Numismatique Européenne. Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde.

— Op de rand komen voor: Twee zilvermerktekens: A.900 en één onleesbaar.

200 exemplaren werden aangemaakt in zilver, en één in verguld zilver welke aan de Eerwaarde Heer Jos. De Potter, Ere-Voorzitter werd aangeboden.

Het is mij ook niet bekend of van deze penning proefslagen in andere metalen of op verschillende zwaarte werden aangemaakt.

5) Penning geslagen ter gelegenheid van het 300 jarig bestaan van de stad Charleroi en het houden van de algemene jaarvergadering van het Genootschap aldaar gepaard gaande met een numismatische tentoonstelling.

— *Metaal*: Goud, zilver en brons, doormeter: 32 mm, gewicht: zie tabel, maker: De Munt van Parijs.

— *Voorzijde*: Kinderborstbeeld van Karel II in borstkuras naar recht ziende omgeven door volgende tekst: Carol. II. D.G. HISP. ET. INDIAR. REX. 16 hoofd van Sint Michiel 67., De tekst is van het borstbeeld gescheiden door een kabelversiering, een puntencirkel omsluit het geheel.

— *Keerzijde*: Het fort van Charleroi van uit de lucht gezien is omsloten door een kabelversiering en volgende tekst omsluit het geheel die weer ingesloten is in een puntenrand: . SOCIE-TAS . EUROPEANA . NUMISMATICA . XVI . COROLO-REGIUM . MDCLVI MCMLVI . gevolgd door Malteserkruis. Tussen de jaartaltekens en de rand bevinden zich twee keurmerktekens: waarvan één een gevleugelde letter A en het tweede een schapenkop is, deze twee keurmerken sluiten drie letters in: namelijk T.A.C. en beduiden: Terroir - Ausselet - Coutrez, deze Heren zijn namelijk de stichters van deze afdeling.

Hiervan zijn nu volgende *aantallen* in diverse materialen aangemaakt:

Goud - 97 stuks met een gewicht van 18 gram,

Goud - 2 exemplaren - 60 gram,

Zilver - 300 stuks - 16 gram,

Zilver - 25 stuks - 60 gram,

Brons - 250 stuks - 16 gram,

Brons - 25 stuks - 60 gram,

6) Penning aangemaakt ter gelegenheid van de Algemene jaarvergadering van het Genootschap ingericht door de Afdeling Zuid-West-Vlaanderen en gehouden ten stadhuize van Izegem op 28 mei 1967.

— *Metaal*: Zilver, doormeter 22 mm. - gewicht: 23,5gram - maker: Établ. Mauquoy-Tramaux & Cie te Bergerhout.

— *Voorzijde*: Over de kaart van Europa ligt een koord welke door drie handen is vastgehouden en omgeven is door volgende tekst: Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde. Alliance Européenne Numismatique.

— *Keerzijde*: Algemene Vergadering Izegem — Aan de Voorzitter Afd. Gent Maurice Martiny President de la section de Gand — 28-V-1967

Assemblée Générale

N-M gevolgd door een krullijn versiering met twee punten.

De letters N-M zinspelen op Nuijttens en Maes, de twee overgebleven stichters der afdeling: Zuid-West-Vlaanderen.

150 exemplaren in zilver werden aangemaakt, één in zilver verguld werd aan de Heer Maurice Martiny voor zijn bewezen diensten aan het Genootschap en de Afdeling Gent aangeboden.

Gezien de penningen ter dezer gelegenheid geslagen, niet allen verkocht werden, zullen de overgebleven stukken als penningplaat dienen voor de eerstkomende aan te maken stukken door het E.G.M.P. en zal men dus van een overgeslagen penning kunnen spreken.

Zijn hiermede de penningen momenteel voor het Genootschap beschreven, dan blijft er nog het vermelden van een bijzonderheid: De afdeling Antwerpen bracht einde december 1954 hulde aan haar oudste medelid en bood dankbaar aan: Een bronzen penning van 70 mm. doormeter gemonteerd op een marmervoetstuk, op voorzijde der penning zien wij: Het standbeeld van Brabo in het midden der penning, rechts zicht op Antwerpen links de O. L. Vrouwtoren.

— *Keerzijde*: Blank met ingegraveerde tekst: Aan / Frans Engels / Mathilde Croi / 31 Dec 1904-1954 rondom deze tekst: Het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde. Afd. Antwerpen.

Mijn dank gaat naar de Heren René Negleman en P. F. Jozef Pittoors, voor de bezorgde gegevens, welke nog als volgt kunnen aangevuld worden:

Voor de penning geslagen te Charleroi zijn meerdere proefslagen in tin en lood, waarvan het aantal niet is gekend.

Wat de penning betreft geslagen voor de afdeling: Zuid-West-Vlaanderen en gehouden te Izegem is één afslag in lood als proefslag aangemaakt.

Het ware een zéér lofwaardig initiatief moesten onze afdelingen en het Genootschap zelf in de toekomst overgaan tot het aanmaken van een penning geslagen voor een of andere numismatische gebeurtenis, het zou niet alleen het genot en bezit van de penningverzamelaars aanvullen, maar een verder tastbaar bewijs zijn van het leven ener numismatische groepering.

Izegem

M. NUIJTENS

* * *

PENNINGEN IN PLASTIEK UIT ISRAËL

In Israël bestond er vroeger een zeevaartmaatschappij, de SOM-MERFIN, die onder meer pakketboten, cargo's, petroleumtankers en dergelijke bezat.

Deze maatschappij (Haifa) bezat een bijhuis te Geneve om haar handelsbelangen te verdedigen.

Deze maatschappij bouwde onder meer een uiterst moderne ingerichte pakketboot die «BILU» gedoopt werd. Het doel van deze boot was reizen te organiseren voor minder gegoede passagiers die zich financieel de grote luxe-pakketboten niet konden veroorloven.

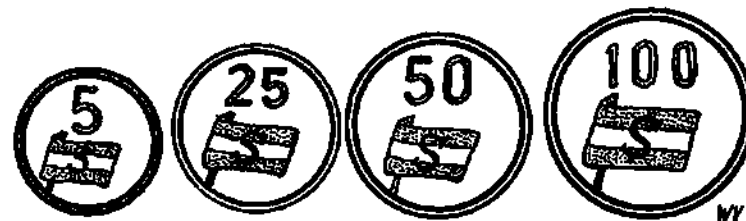
Aan boord kon men enkel een kajuit huren. Maaltijden werden er niet op aangeboden. Persoonlijke voertuigen werden aan boord genomen.

Niettemin bestond er op de boot een soort «snack-bar» die de passagiers in de gelegenheid stelde eventueel iets te gebruiken.

Zoals op alle Israëliische schepen stond ook op de «Bilu» de snack onder toezicht van een Rabbijn die er over waakte dat enkel het rituele eten, Kosher genaamd, werd opgediend.

Daar er nu op de Sabbat (zaterdag) geen geldverhandelingen mochten gedaan worden zocht en vond men een andere oplossing.

De maatschappij liet plastieken penningen slaan die de tegenwaarde uitmaakten van de maaltijden en die in prijs schommelden van 5, 25, 50 tot en met 100 Agorot. Volgens de waarde had elke



penning zijn eigen grootte en kleur: zo waren ze respectievelijk geel, rood, groen en blauw.

Wie op de Sabbat dus iets wou gebruiken zag zich verplicht te betalen met deze penningen daar die niet als geld beschouwd werden.

Enkele economische tegenslagen en het mindere succes van deze boten leidde de maatschappij regelrecht naar een bankroet. Één na één werden de schepen aan buitenlandse maatschappijen verkocht. De penningen, in 1964 in omloop gebracht, werden definitief prijsgegeven in de herfst 1966.

Ongeveer 5000 reeksen zouden geslagen zijn, wat onmiddellijk verklaart waarom deze nog zo jonge penningen nu reeds relatief hoge prijzen halen.

Mechelen

V. WYCKAERT

BELGISCHE MUNTWETGEVING VAN 1830 TOT 1855

Wet van 28 december 1848

De muntcommissie, aangesteld bij Koninklijk besluit van 29 december 1831, achtereenvolgens gehandhaafd door de wetten van 5 juni 1832 (art. 29), 27 december 1833 en van 31 december 1834 wordt afgeschaft met ingang van 1 januari 1849.

De uitgeoefende ambten, gemeenschappelijk of individueel, door de voorzitter van de muntcommissie en de twee algemene commissarissen, worden waargenomen onder de bevoegdheid van de Minister van financiën, door een commissaris die de titel voert van Muntmeester.

Koninklijk besluit van 30 december 1848

Dit reglementaire dekreet op het muntbeheer vervangt het koninklijk besluit van 29 december 1831.

Buiten de muntmeester, is het beheer van munt als volgt samengesteld :

1. een inspekteur voor de proefslagen
2. een controleur voor de wissel en aanmunting
3. twee keurders
4. een directeur voor de fabricatie
5. een graveerder voor de munten en de stempels, met titel en waarborg.

Koninklijk besluit van 28 september 1849, en Koninklijk besluit van 2 oktober 1849

Met ingang van 1 oktober 1849 hielden de Engelse souvereins op, wettelijk betaalmiddel te zijn in België. De uitwisseling ervan gebeurde tot 5 oktober. Er werden er voor meer dan 20.250.000 frank aangeboden.

Wet van 20 april 1850

Kunnen bij koninklijk besluit verminderd worden :

1. De afwijkingen vastgelegd in de artikels 5, 6, 10 en 11 van de muntwet van 5 juni 1832.
2. De fabricatie- en zuiveringskosten, vastgelegd in de artikels 27 en 28 van voornoemde wet.
3. De vastgestelde termijn door het art. 32 van dezelfde wet, voor het bewaren van de stukken welke gediend hebben om de staat van de fabricatie vast te stellen. In ieder geval moet deze termijn minstens één jaar bedragen.

Wet van 5 mei 1850.

Overeenstemmend met art. 26 van de wet van 5 mei, heeft de « Banque Nationale » de bankbiljetten met verplichte koers uit de omloop genomen.

Koninklijk besluit van 14 juni 1850

Met ingang van 15 juni 1850 hielden de Nederlandse stukken van 5 en 10 gulden op wettelijk betaalmiddel te zijn. Evenwel werden ze aangenomen in de openbare kassen ter betaling van belastingen en staatsinkomsten, aan het tarief van respectievelijk 10,45 F voor 5 gulden en 20,90 F voor 10 gulden.

Koninklijk besluit van 4 augustus 1850

De fabricatiekosten voor het zilveren geld zijn verminderd tot 1 frank 50 centiem het kilogram. De afwijking van het gehalte van het zilveren geld werd verminderd tot 2/1000 naar boven en 2/1000 naar onder.

De termijn voor het bewaren van de stukken welke gediend hebben om de staat van fabricatie vast te stellen, werd verminderd tot een jaar.

Wet van 28 december 1850

Het eerste artikel van de wet van 31 maart 1847, welke de aanmaak verordent van goudstukken van 10 en 25 frank, wordt ingetrokken. De regering wordt gemachtigd de wettelijke koers van deze stukken, vervaardigd tot een bedrag van 14.646.025 Frank, te doen ophouden. De buitenlandse goudstukken houden op wettelijk betaalmiddel in België te zijn, op 29 december 1850.

Konink besluit van 25 augustus 1851

Dit besluit schrijft de formaliteiten voor met betrekking op de goud- en zilvervoorraad bewaard in de Munt en die dienen moet tot het aanmunten of die gezuiverd moet worden.

Wet van 1 december 1852 en Koninklijk besluit van 1 december 1852.

Met ingang van 1 januari 1853, houdt de wettelijke koers op van 1/4 frank stukken. Er zullen stukken in zilver, ter waarde van 20 centiem, vervaardigd worden.

De stukken van 25 centiem, zowel Franse als Belgische, zullen voortaan een wettelijke koers hebben van 20 centiem.

Er werden uit de omloop genomen :

Belgische 25 centiemstukken, voor een waarde van F. 286.216,25	
en Franse stukken voor	F 146.979,00
	totaal : F 433.195,25

of een aantal van 1.732.781 stukken.

Om deze te vervangen werden er 20 centiemstukken aangemaakt voor een bedrag van 450.000 F, hetzij 2.250.000 stukken.

Koninklijk besluit van 1 december 1852

De stukken van 20 centiem zullen geslagen worden met kartelrand.

Koninklijk besluit van 11 augustus 1854

De goudstukken van 10 en 25 frank, aangemunt in uitvoering van art. 1. van de wet van 31 maart 1847, houden met ingang van 5 sept. 1854 op wettelijk betaalmiddel te zijn. Zij werden tot omwisselen toegelaten in de staatskassen tot 4 september 1854.

Er werden binnengeleverd :

25-frankstukken voor een waarde van	F. 11.388.400
en 10-frankstukken voor	F. 548.900
totaal :	F. 11.937.300

Dientengevolge daalde de muntenreeks met wettelijke koers in België, vanaf 5 september 1854 als volgt :

Belgische munten

Zilver	stukken van	5 Frank
»	»	2 Fr 50
»	»	2 Fr
»	»	1 Fr
»	»	0 Fr 20
Koper	stukken van	0 Fr 10
»	»	0 Fr 05
»	»	0 Fr 02
»	»	0 Fr 01

Vreemde munten

1. Franse munten

Zilver	stukken van	5 Fr
»	»	2 Fr
»	»	1 Fr
»	»	1 Fr
»	»	0 Fr 50
»	»	0 Fr 20

2. Hollandse munten

stukken van 1 gulden, aan tarief van	2 F 10
stukken van 2 1/2 gulden, aan tarief van	5 F 25

E. DEHEZ

AFSTEMPELING OP BANKBILJETTEN (*)

Gedurende de Duitse bezetting in Wereldoorlog 2, werden Belgische en andere arbeiders in Duitsland te werk gesteld, die bij hun terugkeer opgevangen werden in verschillende verzamelcentra.

De bankbriefjes, welke in het bezit waren van deze mensen werden afgestempeld in bovenvermelde centra ; dit voor latere omwisseling in hun eigen woonplaats.

Het betreft hier een gewone met de hand opgedrukte rubberstempel in rode of blauwe stempel-inkt, in het nederlands of frans ; met of zonder melding van plaats verzamelcentrum, met of zonder melding van omwisselwaarde.

Deze afstempeling betreft Belgische en Duitse briefjes, het is echter meer dan waarschijnlijk dat de stempel ook voorkomt op andere biljetten t.t.z. deze van de gebieden welke door Duitsland bezet werden en waarvan de arbeiders in Duitsland tewerkgesteld werden. Volgende stempels zijn mij bekend :

1. VERZAMELCENTRUM
te
Monétaire Agent
A) zonder plaats centrum
B) met plaats centrum : MOL
2. CENTRE DE RASSEMBLEMENT
de
Agent monétaire
A) zonder plaats centrum
B) met plaats centrum : JAMBES (Namur)
3. MONETAIRE OMWISSELING
groot
gedaan de
Handtekening
4. ÉCHANGES MONÉTAIRES
de
effectué le
Signature
5. OMWISSELING VAN 100 fr.
den
Handtekening
A. zonder handtekening op een 10 RM biljet
omwisselwaarde 10 DM. is 100 BF.
6. 10 fr. TOEGESTAAN
te
handtekening
A. handtekening onleesbaar op een biljet van 20 DM.
omwisselwaarde 20 DM is 10 BF.

(*) Graag zou ik langs deze weg de gegevens, welke ik hierover bezit, willen aanvullen. Bij voorbaat dank aan de vrienden verzamelaars, die mij hieromtrent iets kunnen bezorgen.

JAN DE LEY
Laaglandlei, 30 Schoten-Antwerpen

OVERZICHT VAN DE VLAAMSE AANMUNTING

Vlaanderen, dat de schitterendste onzer oude provincies was, heeft een duister begin gekend. De ontwikkeling van de beschaving kwam er traag op gang wat verklaart waarom we slechts enkele zeldzame munten kunnen opsommen vóór de 10^e eeuw, tijdperk waarop verscheidene steden reeds lang een opmerkelijke ontwikkeling bereikt hadden. De Vlaamse bodem levert ons talrijke variëteiten op van Gallische munten, doch het schijnt dat het grootste gedeelte hiervan van elders afkomstig is.

Het enige blijvend numismatisch gedenkteken van de periode vóór Cesar, dat we kunnen toewijzen aan de inlanders van « pagus mempicus », is een bronzen stuk met een naar links galopperend paard erop afgebeeld, boven het inschrift MVRINO.

Men zou de bronzen munten van het type « palmtakje » zonodig kunnen toewijzen aan een gedeelte van dit gewest.

In de legende van Sint Elloi zijn kleine, weinig opmerkelijke dorpen vermeld, plaatsen die uitgroeiden tot steden als Brugge, Gent en Kortrijk. Dit onbelangrijke feit laat ons echter toe de mogelijkheid tot aanmunten onaangeroerd te laten in deze periode.

Het verdrag van Verdun in 843, verbreekt het keizerrijk van Karel de Grote. De streek, ten westen van de Schelde gelegen, wordt frans grondgebied en deze ten Oosten van de Rijn wordt ondergeschikt aan de Duitse Keizer.

Het gedeelte, gelegen tussen beide voornoemde stromen, zal nog verscheidene lotswisselingen kennen, maar dat is een andere kwestie.

Het landsgedeelte dat Vlaanderen worden zal, bevindt zich dus verdeeld onder het gezag van twee opperleerheren: de Franse koning voor de grootste landstreek en voor de streek ten Oosten van de Schelde, de Koning van Lotharingen (Lotharii Regnum), vervolgens de Hertog van Neder-Lotharingen, zelf een vazal van de Duitse Keizer.

Met het rijk van Karel de Kale verschijnen de eerste munten afkomstig uit Vlaamse muntateliers.

In onderhavig geval droegen de munten respektievelijk volgende naamschriften:

ARRAS = ATREBATH CIVITAS (of CIV) of ATRASI CIVITAS

BRUGGE = BRVGGAS MON

KASSEL = CASSELO MOA of CASSELO AV

KORTRIJK = CVRTRIAICO CIVIS

GENT = GANAIVM of GVVDANAM of GANDAVVM MONE

Verder blijft, tot aan Karel de Eenvoudige, het nabijgelegen werkhuis van Nevers alleen in werking. De val van de laatste Ka-

rolinger was oorzaak dat de Vlaamse Vorsten, die pochten op een koninklijke afstamming, in opstand kwamen.

De zwakke Arnold II moet zich evenwel onderwerpen. Deze Heer was anderzijds de eerste om zijn naam te laten graveren op een denier van Bergues St. Winoc (ER + RAINOLIDVS). Deze uiting kwam op haar tijd, want de leenheren en de geestelijken trachten zich zelfstandig te maken, de angstvalligsten onder hen gaven slechts naamloze munten uit. Aan Arnold II kunnen we nog een zeer ruwe rekenpenning toeschrijven, afkomstig uit de Abdij van Sint Bertin, nabij St. Omer (AVDOMARV).

De aanmunting tijdens het bewind van Boudewijn IV bijgenaam « de gebaarde », gebeurde in drie muntateliers, Gent (GANT CIVITAS), Brugge (SCI DONATI BRV) en misschien Arras (BONVS DENARIVS). Melden we terloops dat deze Markies zich de titel van Graaf toeëigende en deze voorkwam op een zijner munten (na de inlijving van het graafschap Valenciennes in 1006). Hier, zoals trouwens overal heerst er een diepe ontmoediging gedurende de periode die de 11^e eeuw voorafgaat, te wijten aan het geloof dat in het jaar 1000 de openbaring zal geschieden en waardoor stilaan een generatie van suf geworden domkoppen ontstaat. Getuige hiervoor de numismatiek-geschiedenis, die voor dit tijdperk munten levert die zeer slordig geslagen en voorzien zijn van twijfelachtige spelling.

Gebonden door zijn moeder, Ogive van Luxembourg, aan de machtigste huizen van het keizerrijk, behoudt Boudewijn V het kasteel van Gent (oostelijke rand), het land van Aalst en Zeeland, definitief als leengoed. Een oorkonde uit het jaar 1005 bewijst ons dat, voor wat de Munt van Rijsel betreft, het de graaf zelve is die de winsten van het aanmunten opstrijkt. Daarentegen worden er door het atelier van Yper denieren vervaardigd zonder melding van de grafelijke naam.

Indien we Sanderus mogen geloven, zou Boudewijn VI munten laten slaan hebben te Oudenaarde, maar de vrucht van deze arbeid is ons spijtig genoeg tot heden onbekend. De tegenstrijdigheid die onvermijdelijk ontstaat tussen mensen van verschillende geloofsbelijdenis, van ras, van levenswijze of van taal, veroorzaakt vaak conflicten. Er breekt een burgeroorlog uit tussen Vlamingen en Walen, waarbij de laatsten gesteund worden door de graaf Arnold II en zijn moeder Richilde. Deze worden verpletterd bij de slag van Kassel door de oom van Arnold, Robert I bijgenaamd de Fries die naar de kroon grijpt.

Met ingang van dit bewind stellen we vast dat de munten een betere graveerkunst vertonen, welke schrill afsteekt met de voorafgaande munten.

In Vlaanderen stellen we evenwel een ongewoon verschijnsel vast, nl. de voortschrijdende verlichting van de munten, zonder

dat nochtans het gehalte verzwakt. Van + 18mm onder Boude-
wijn IV verkleinen de denieren tot + 15 mm op het einde van de
11^e eeuw om tenslotte, 100 jaar later, nog slechts 11 mm te meten.

Bij het regeringseinde van de Fries en onder het bewind van zijn
zoon Robert II, onttrokken de abten, waaraan de grafelijke munt-
ateliers waren toevertrouwd, zich aan de controle van hun mees-
ters en sloegen nagenoeg blinde munten. Tot aan het bewind van
Karel de Goede zijn verschillende typen vervaardigd, waarvan de
merkwaardigste, naar onze mening, deze is, waarop we een zegenen-
de rechtse hand bemerken. Melden we eveneens dat de denieren,
de vorige eeuw toegewezen aan de abdij van Eename, zouden moe-
ten toegeschreven worden aan de Duitse stad Osnabrück.

De Franse koning stelt het graafschap ter beschikking van Wil-
lem de Normandiër, welke ons echter geen enkel numismatisch
aandenken naliet. Men moet wachten op Filip van Elzas om te-
rug de naam van een Vlaamse Vorst op een geldstuk te vinden.
Deze graaf had de leeuw als geliefkoosd zinnebeeld, hij zette hem
in zijn wapenschild en het is sedertdien dat dit dier het wapenbeeld
van Vlaanderen werd. Uit deze tijdsperiode stammen ook de zo-
genaamde communale munten. Zij zullen geslagen worden tot
de troonbestijging van Robrecht van Bethune in 1305. Met ze-
kerheid kunnen we ze aan volgende steden toewijzen: Aire, Aalst
Axel, Bergues St. Winoc, Bethune, Bourbourg, Brugge, Kassel,
Cherisy, Kortrijk, Diksmuide, Douai, Gent, Gravelines, Orchis,
Oostende, St Bertin, St Omer, St Vaast, St Venant, Dendermonde
en Ieper.

Alhoewel er nog een groot aantal gegevens ontbreken, maar waar-
van de vlaamse oorsprong buiten kijf is, schijnt het toch niet ze-
ker dat ze afkomstig zijn uit de hiernavolgende steden (met hun
oude benaming): Aardenburg, Audenaerde, Bondues, Damme,
Sluis, Geeraardsberge, Loo, Farbus, Poperinghe, Turnhout en Mude.

De grote muntstukken deden hun verschijning tijdens het be-
wind van Margaretha van Constantinopel (1244-1280). Om zich
aan de controle van de Franse koning, haar opperleerheer, te ont-
trekken, richt de gravin muntateliers op te Aalst en te Sint Bavon
bij Gent, dus op keizerlijke grond.

De typische vlaamse grootjes, met afbeelding van arend of rui-
ter, zijn zeer praktische muntstukken voor een nijverig land dat
trouwens, en met Frankrijk en met Engeland, handel drijft. In-
derdaad, zo de waarde van die munt twee Esterlins bedraagt, stemt
ze overeen met 2/3 Groot.

Het sukses van deze munten laat niet op zich wachten: zij wor-
den overvloedig nagemaakt. Het arendtype o.a. te Luik, Looz, Lu-
xemburg, Florenne, Vielsalm, Koevoorden en te Cuinvre, deze
van het ruitertype in Brabant, Baumont, Henegouwen, enz... On-
der Gwijde van Dampierre is het Aalsterse atelier verre uit het

aktiefst. Het einde van dit bewind wordt versomberd door het
konflikt, te wijten aan de achterbakse handelingen vanwege Fi-
lip de Schone, die met Frankrijk brak. De graaf wordt gevangen
genomen en zijn zoon, Robrecht van Bethune wordt regent; hij
laat aanmunten te Dendermonde en de stukken dragen het inschrift:
zoon van Vlaanderen.

In 1198 wordt het graafschap ingelijfd en komt onder de Franse
kroon. Brugge laat verder tournooise (groten) aanmunten, maar
enkele jaren later grijpt de Slag der Gulden Sporen plaats. De
eensgezinde vlamingen, geholpen door groepen Brabanders en Wa-
len, aangevoerd door Jan I, graaf van Namen, jagen de Franse in-
dringers terug over onze grenzen. We kennen tournooise groten
van een zeer slecht gehalte afkomstig van de opeenvolgende re-
gentschappen van Willem van Juliers, Jan van Namen en Filip
van Thiétte.

wordt vervolgt

VREEMDE MUNTEN GESLAGEN TE BRUSSEL

De tentoonstelling « Duizend jaar muntslag te Brussel » heeft
onder andere onze aandacht gevestigd op de produktie van ons
atelier voor buitenlandse aanmuntung.

Deze stukken worden door veel numismaten van bij ons ver-
zameld, daarom denken wij dat het nuttig is deze lijst te laten ver-
schijnen.

Brazilië

CRAIG 169	10 Reis 1868	83.059.845 ex.
		geslagen in 1869
	10 Reis ?	6.544.083 ex.
		geslagen in 1870
CRAIG 170	20 Reis 1868	87.060.664 ex.
		geslagen in 1869
	20 Reis 1869	3.299.160 ex.
		geslagen in 1870



CRAIG 173	100 Reis 1871	4.650.400 ex.
		geslagen in 1872

	100 Reis ?	1.340.600 ex. geslagen in 1873
CRAIG 174	200 Reis 1871	2.656.868 ex. geslagen in 1872
YEOMAN 12	100 Reis 1901	13.832.000 ex. ook te Hamburg en Rio + 4.918.000 ex. in 1902
YEOMAN 13	200 Reis 1901	8.553.000 ex. ook te Hamburg en Rio + 6.947.000 ex. in 1902
YEOMAN 14	400 Reis 1901	2.846.000 ex. ook te Hamburg en Rio + 3.716.500 ex. en 1902
Bulgarije		
YEOMAN 8	2 1/2 Stotinki 1888	12.000.000 ex. geslagen in 1889
YEOMAN 9	5 Stotinki 1888	13.560.000 ex. + 440.000 ex. geslagen in 1889
YEOMAN 10	10 Stotinki 1888	10.000.000 ex.
YEOMAN 10	10 Stotinki 1888	10.000.000 ex.



YEOMAN 11	20 Stotinki 1888	
YEOMAN 34	1 Lev 1925	35.000.000 ex. geslagen in 1924 35.000.000 ex. elders geslagen?



YEOMAN 35	2 Leva 1925	20.000.000 ex. geslagen in 1924 20.000.000 ex. elders geslagen?
-----------	-------------	--

Colombie

YEOMAN 30	10 Centavos 1897	2.642.400 ex.
-----------	------------------	---------------



YEOMAN 31	20 Centavos 1897	1.441.200 ex.
YEOMAN 42	1 Peso 1907	
YEOMAN 43	2 Peso 1907	ook te Bogota geslagen ook te Bogota geslagen <i>wordt voortgezet</i>

* * *

BOEKBESPREKING

De Munten van de Benelux - door J. DE MEY en G. PAUWELS.

Dit nieuw werk, pas van de pers, vermeldt :

Voor *België* : De munten van 1790 tot 1967 met vermelding van de Oostenrijkse periode (Leopold II en Franz II), de zetel van Antwerpen, en de hollandse periode.

Alle munten op jaartal met de bijzonderste variëteiten.

Voor *Nederland* : de munten vanaf de zetel van Maastricht 1794 tot 1967.

Voor *Luxemburg* : de munten vanaf Leopold II van Oostenrijk 1790-97.

Elke gedateerde munt heeft een prijsaanduiding.

Gedrukt op glanspapier is het werk overvloedig voorzien van clichés van goede kwaliteit.

Dit boek is het bezitten waard temeer daar de munten verenigd zijn van drie landen die geografisch en historisch sinds eeuwen verbonden zijn.

Uitgever De Mey, rue de l'Association 58, Brussel-1. prijs 195 fr.

Munten en Muntvondsten - door Dr. H. ENNO VAN GELDER en Drs. J. S. BOERSMA.

Een zeer belangwekkend boek in het nederlands geschreven, vertelt ons over de muntvondsten in Nederland.

Speciale hoofdstukken zijn gewijd aan bijzonderheden van Arnhem, Zutven enz.

Achteraan een lijst van muntvondsten verdeeld op kaarten met de periode betreffende deze stukken.

De geringe prijs van dit werk zal elke goede numismaat in staat stellen dit werk te willen bezitten.

Uitgever D. H. W. s'Gravelandseweg 19, B. P. 17, Bössum.

Te verkrijgen bij het huis De Mey aan 100 fr.

De franse munten van 1848 af - door Barbara ERNST.

Duitsers die een numismatisch werk uitgeven over franse munten, zij die de franse munten zeer slecht kennen, volgens onze mening althans, geven nu hier iets ten beste wat voor Frankrijk ontbreekt.

Het boek is opgesteld in duits en frans, goed verzorgd, klaar en gemakkelijk te manipuleren.

De munten zijn gerangschikt volgens regering en type, voor dit laatste zijn alle data en slagaantal vermeld.

Het bijzonderste voordeel van dit boek, dat geen enkele nieuwigheid bevat, is zeker zijn prijs die ver beneden alles ligt op dit terrein.

Voor de verzamelaars die van deze periode nog niets bezitten is dit boek zeker te verkiezen.

Uitgever Klinkhard en Bierman, Helmstedterstrasse, 151, Braunschweig.

Eveneens te koop bij het huis De Mey.

Medegedeeld.

* * *

— RUILBEURS —

De « CERCLE NUMISMATIQUE LIÉGEOIS » aangesloten als afdeling **Luik** bij het E.G.M.P. houdt een grote ruilbeurs de **28-4-1968** van **10u.** tot **17u.** in het « Palais du Congrès ».

De gewone voorwaarden zijn van toepassing voor de tentoonstellers.

Welkom aan alle leden.